

Отже, креативні індустрії – одна з найбільш вагомих сфер культурної дипломатії. Креативні індустрії тісно пов'язані з виникненням нового типу економіки, тому це одна з індустрій, яка приносить найбільший дохід у культурному секторі Великої Британії. До того ж креативний сектор має вплив і на міграційну політику. Тому не варто недооцінювати можливості культурних індустрій у сучасному світі.

Джерела та література

1. Влияние культуры на экономическое развитие: зарождение культурных индустрий и «кластеров» креативной экономики. *Culture and Creativity*. URL: <https://cutt.ly/1DSQhQV>
2. Easton E. Insights for policymakers. *Creative Industries Policy & Evidence Centre*. 2021. URL: <https://cutt.ly/gGLMEs>
3. Garnham N. Concepts of culture: public policy and the cultural industries. *Cultural studies*. 1987. Т. 1. № 1. P. 23–37.
4. Glynn B. P. EU blames UK after outcry over end to visa-free touring for musicians. *BBC News*. 14.01.2021. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-55654386>
5. The Integrated Review 2021. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/collections/the-integrated-review-2021>
6. What is the value of the creative economy? *Culture and Creativity*. URL: <https://www.culturepartnership.eu/en/article/value-of-the-creative-economy>

Хоменко Аліна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Ключові слова: Україна, війна, культурна дипломатія, російська агресія, імідж держави.

Keywords: Ukraine, war, cultural diplomacy, Russian aggression, state image.

Після повномасштабного вторгнення Росії культурна дипломатія України відходить на другий план. Адже в умовах гарячої фази війни публічна дипломатія працює в іншому напрямі – формування антиросійської коаліції, надання Україні допомоги, інформаційне протистояння. Культурна дипломатія в умовах війни зазнає кризи майже у всіх напрямках, водночас створюються нові можливості. Через культуру можна наголошувати на проблемах в Україні та надавати чітку достовірну інформацію для аудиторії за кордоном.

Метою повідомлення є актуалізація питання культурної дипломатії в умовах російсько-української війни та пошук потенціалу для просування позитивних наративів про Україну через культуру в зазначених умовах. Ця проблема не є новою у контексті сучасної зовнішньої політики України. Ще з 2014 р., на початку збройного наступу на українську територію, виникає питання актуальності культурної дипломатії загалом. Українські науковці й експерти (Д. Долотова, К. Савон, Н. Ржевська) детально описували проблеми, перспективи і здобутки культурної дипломатії загалом і Українського Інституту зокрема в 2015–2021 рр., проте повномасштабне вторгнення змінює акценти досліджень.

Після Революції Гідності на передній план вийшли проблеми безпеки й економіки, а публічній дипломатії як інструменту покращення міжнародного іміджу не одразу було приділено достатньо уваги. Україна зіткнулась із проблемами влади, корупції, переосмислення свого місця у світі та стратегування зовнішньої політики загалом. Публічна дипломатія, а разом із нею культурна, стають важливим механізмом розповсюдження інформації про здобутки.

Саме політичні кризи спричинили те, що культурна дипломатія не була пріоритетом зовнішньополітичної стратегії України. Навіть за наявності сильної культурної спадщини не вдалося побудувати сучасний привабливий образ нашої держави. Культури виявилось недостатньо для того, щоб Україна досягла позитивного іміджу. Україна – єдина держава у Європі, в якій ведуться воєнні дії, країна з нечітко визначеною та неприйнятною для частини суспільства національною ідеєю, країна з високим рівнем бідності населення та іноді незрозумілими й застарілими для європейців цінностями у представників політичної еліти [5].

У період конфліктів і напруженості мистецтво зазвичай відходить на задній план. Проте творчість властива людям як у мирний, так і в обтяжений конфліктами час. Після масштабних конфліктів і катастроф культурна спадщина стає символом та інструментом для відновлення суспільства. Отже, за наявності кризових моментів з'являється новий поштовх до створення чогось саме українського. Поява нових фільмів, актуальних книг, живопису й образотворчого мистецтва формують інтерес у суспільства. Саме такими способами і можна донести до зарубіжної аудиторії проблеми України, адже культурна дипломатія спрямована на широку громадськість. За дослідженнями платформи Brand Finance, у 2022 р. за рівнем репутації Україна посіла 70 місце у світі [1], що є доволі низьким показником. Утім українська публічна дипломатія має в собі низку здобутків за останній рік. Це участь у кінофестивалях (до прикладу, Каннський, де було показано відразу дві стрічки українських режисерів – «Бачення метелика» М. Наконечного та «Памфір» Д. Сухолиткого-Собчука). Варто також вказати і участь у музичному фестивалі «Євробачення», де Україна посіла перше місце. Подібні відомі події у сфері культури дають змогу привертати увагу до проблеми та просувати українську культуру.

В умовах політичних криз рівень фінансування певних сфер національної економіки знижується. Більша частина бюджету йде на забезпечення безпеки чи покращення рівня життя населення. Сфери публічної дипломатії, зокрема і культурна, фінансуються недостатньо, що знижує рівень їх розвитку. Приватних ініціатив і волонтерських програм недостатньо для того, щоб створювати та розповсюджувати потрібний продукт. Реалізація проєктів вимагає залучення партнерів. В Україні категорично бракує фінансування культури. Зокрема, у зведеному бюджеті України на 2023 р. видатки на культуру та мистецтво зменшено фактично на 39,43 %, порівняно з 2021 р. (передбачені видатки на культуру в бюджеті 2022 р. скорочені урядом в умовах війни) [3].

В умовах збройного конфлікту проблеми культури цікавлять суспільство найменше. Із іншого боку, культура підіймає народний дух та створює імідж серед іноземної аудиторії. Саме з 2014 р. активніше почали з'являтися продукти, які демонструють Україну всьому світу, руйнують стереотипи та допомагають

формувати позитивний імідж. Українська культура, на жаль, ще не досягла достатнього рівня зацікавленості серед іноземців, що також є проблемою в цьому контексті, але тренд на все українське, наприклад, у Європі, США і Японії, в 2023 р. зберігається.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну понесло за собою і повномасштабне знищення культурної спадщини, вбивства українців, мародерство та переписування історії. На тимчасово окупованих територіях одразу ж розпочалася русифікація закладів освіти, заборона викладання українською та вилучення окремих предметів, що підкреслюють національну ідентичність населення. Війська російських окупантів масово знищують культурні та історичні пам'ятки, заклади освіти та навіть книги. Також загарбники примусово намагаються інтегрувати тимчасово окуповані території до російської системи освіти. Культурним амбасадорам важливо доносити цю інформацію до широкої громадськості за кордоном, щоб продовжувати спільне протистояння агресору.

Під час війни креативні індустрії зазнали відтоку талантів, скорочення фінансування, зниження попиту на культурні продукти та послуги, негативних наслідків розірваних ланцюгів постачання. Державні кошти, які в мирний час виділялися на культуру, в умовах воєнного стану спрямовані на підтримку Збройних Сил України. Водночас українські дизайнери подорожують світом і презентують свої колекції, розповсюджують інформацію про Україну та наш культурний код. До того ж креативні індустрії мають шанс стати двигуном відновлення України після війни.

На думку авторки, важливо знаходити нові засоби для просування культури на міжнародній арені і наголошувати на актуальності такої політики. Потрібно, щоб культурна дипломатія стала на захист національних інтересів та безпеки й змогла відповідати на зовнішні виклики та загрози. В час, коли Україна захищається не лише від російської зброї, але й знищення мистецтва та культурної спадщини, є важливим говорити про себе ще активніше. Водночас культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики не повинна обмежуватися роботою виключно у сфері дипломатичних відносин. Саме тому важливо забезпечувати підтримку культурної дипломатії на державному рівні задля того, щоб продовжувати розвивати українську культуру в Україні та за кордоном.

Джерела та література

1. Global Soft Power Index 2022. URL: <https://brandirectory.com/softpower/nation?country=1&Region=1&Country=0>
2. Долотова Д. Як Росія впродовж століть намагалася знищувати українців та нашу культуру. *Вікна*. 19.11.2022. URL: <http://surl.li/gmwub>
3. Княжицький М. Навіщо воюємо, якщо не фінансуємо культуру? *Espresso.TV*. 25.09.2022. URL: <https://espresso.tv/navishcho-voyuemo-yakshcho-ne-finansuemo-kulturu>
4. Культура в часі війни: дипломатичний фронт. *Cultural Strategy Institute*. 2022. URL: <https://isc.lviv.ua/en/blog/dyplomatiia-v-chasi-vijny/>
5. Савон К. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми політики*. 2019. № 64. С. 180–193.
6. Стан культури та креативних індустрій під час війни – результати дослідження від Українського культурного фонду та МКІП України. *Український культурний фонд*. 11.08.2022. URL: <https://ucf.in.ua/news/11082022>

7. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021–2025. URL: <http://surl.li/bgpm>
8. Ржевська Н. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. *Міжнародні відносини. Серія Політичні науки*. 2018. № 18–19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377
9. Українське мистецтво треба активно просувати за кордоном. *Укрінформ*. 08.05.2022. URL: <http://surl.li/gmwk>
10. Черненко Т. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4. С. 64–71.

Шостак Катерина

Приватне акціонерне товариство

«Вищий навчальний заклад

“Міжрегіональна Академія управління персоналом”»

«М’ЯКА СИЛА» І СУЧАСНА ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ

Ключові слова: м’яка сила, публічна дипломатія, інформаційний простір.

Keywords: soft power, public diplomacy, information space.

Розвиток сучасних міжнародних відносин має тенденцію до збільшення ролі «м’якої сили». Дослідивши еволюцію світової спільноти, відносин між племенами, общинами, первісними політичними та державними утвореннями, і врешті, між державами та іншими акторами сучасних міжнародних відносин, можна прослідкувати закономірність поступового посилення ролі інформаційного вектора їх зовнішньої політики. Така ж закономірність прослідковується під час виникнення конфліктів між державами. Якщо раніше успіх держави у конфлікті залежав найбільше від її військової могутності, то сьогодні дії в інформаційному та кіберпросторі відграють таку ж важливу роль, як і воєнні дії. На прикладі війни, яка відбувається у нашій країні, ми можемо побачити, наскільки важливими сьогодні є інформаційна грамотність, уміння протидіяти пропаганді та ефективно і якісно розповсюджувати інформацію, яку необхідно донести до світової спільноти. Також не менш важливо розвивати сферу кібербезпеки задля ефективного захисту приватної державної інформації. Отже, «м’яка сила» сьогодні є важливим напрямом державної діяльності, який необхідно розвивати.

«М’яка сила» – це концепт у галузі міжнародних відносин, який вперше був введений політологом Джозефом Найєм у 1990-х рр. Джозеф Най вважав, що держава може досягти власних інтересів на державній арені або за допомогою «жорсткої сили», або за допомогою «м’якої сили». Якщо «жорсткою силою» він вважав військову та економічну могутність держави, то під «м’якою силою» науковець розумів формування культурної привабливості країни як способу досягнення певних цілей. Він вважав, що така привабливість допомагає легітимізувати ідеали та політику країни, посилювати її вплив на міжнародній арені [1, 307]. Трьома китами «м’якої сили» Най вважав:

1) культуру країни, зокрема ті її елементи, які можуть бути привабливими для інших;